

**การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ***
**Social Changes of Green Area Communites
in Phrapradaeng District, Samutprakan province**

ศรีพัชร์ ปันน้อย**

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง***

ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว รวมถึงการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการชุมชนพื้นที่สีเขียวอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2557 - พฤษภาคม 2558 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอนุรักษ์ ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประชาชน และคณะกรรมการกลุ่มรักษาคู้งางกะเจ้า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผลการวิจัยพบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิถีชีวิตช่วงการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 6 เปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทกลายเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท อาชีพเกษตรกรรมลดลงเปลี่ยนแปลงเป็นอาชีพรับจ้าง ในภาคอุตสาหกรรม ประชาชนบางส่วนไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรมีเพียงที่ดินเพื่ออยู่อาศัย ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีการย้ายถิ่นและแยกครอบครัวไปที่อื่น การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนเปลี่ยนแปลงจากอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง เป็นอยู่ริมถนน การสัญจรทางน้ำเปลี่ยนเป็นการสัญจรทางบกสัมพันธภาพของครอบครัวค่อนข้างห่างเหิน สัมพันธภาพของคนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ไม่สนิทสนมกัน ประชาชนมีโอกาสทางการศึกษา ศูนย์กลางทางการศึกษาเปลี่ยนจากวัดเป็นโรงเรียน ด้านประเพณีและวัฒนธรรมยังคงสืบต่อมา ภายหลังเกิดโครงการสวนกลางมหานคร วิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านสังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาชน

2. ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียวผลกระทบเชิงบวก คือ 1) ด้านสุขภาพ ได้รับอากาศบริสุทธิ์ทำให้สุขภาพดี มีพื้นที่ออกกำลังกาย มีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ 2) ด้านเศรษฐกิจมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว มีวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนทั้งด้านการพัฒนา กลุ่มเกษตรกรกลุ่มอาชีพ และกลุ่มอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว 4) ด้านวัฒนธรรม มีการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีที่สืบต่อกันมา ผลกระทบเชิงลบคือ 1) มีกฎหมายการห้ามสร้างอาคารที่มีความสูง

*คณาจารย์ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เกิน 12 เมตร และการแบ่งพื้นที่ใช้ ในการเกษตรกรรมร้อยละ 75 พื้นที่อยู่อาศัยร้อยละ 25 2) ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาขยะมูลฝอย น้ำเสีย และ 3) กระแสนิยมทำให้ที่ดินถูกขายให้กับนายทุนเป็นจำนวนมาก

3. การปรับตัวด้านร่างกาย ประชาชนมีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ด้านอัตมโนทัศน์ประชาชนยอมรับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านบทบาทหน้าที่เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว และด้านการ ฟังพามีการพึ่งพาตนเองมากกว่าการพึ่งพาจากผู้อื่น

4. แนวทางการบริหารจัดการชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว ประกอบด้วย 1) การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว 4) การพัฒนา ประเพณีและวัฒนธรรม 5) การพัฒนาการศึกษา 6) การพัฒนาพื้นที่สีเขียว และ 7) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed to study social change, impacts, adaptation of the green area community, including management guideline for, green area community, Prapadaeng Samutprakarn Province. The data was collected between October, B.E. 2557 - May, B.E.2558 by in-depth interview and focus group discussion among local leaders, conservation officers, local wisdoms, village health volunteers, people and board of group Rak Kung Bangkachao. Data were analyzed using content analysis. The results showed that :

1. The social change during the National Economic and Social Development Plan (B.E. 2504 - 2534): lifestyles were changing from a rural society into a rural society, changed from agriculture to industrial sector. Some people had no land for agriculture only for housing, changed from extended to single family, migrated to other places. The settlement along the river changed to beside the street, from waterway to land transportation, the family and community relationship changed from closed to distantly, people had educational opportunities, educational center changed from temples to schools. The tradition and culture was transmitted. After the implementation of The Green Area Community Project (B.E.2534), the people in Kung Bangkachao were participated and getting better lifestyle in social, economic, cultural and environmental aspects.

2. The impact of social change of community green area, the positive impact: 1) health aspect; get better health, environment, atmosphere, and recreation area; 2) economic aspect; career for extra income for the family and community enterprises; 3) social aspect; integration of the people in the community to develop farmer groups, conservative groups and professional groups; 4) cultural aspect; local culture preservation. The negative impact: 1) law aspect; the prohibit of building construction not more than a height of 12 meters and land divided into 75 percent of agriculture and 25 percent of residential areas; 2) environmental aspect; the waste problem, waste water; and 3) capitalism aspect; the land was sold to a number of capitalists.

3. The adaptation: physiological mode, people had a way of living with nature; the self-concept mode, people accepted the social changes; the role function mode; cooperative network

for the conservation of green area and interdependent mode, self-reliance rather than help from others.

4. The management guideline for community green area consists of 1) the strengthening of economic and social aspects; 2) the infrastructure development; 3) the strengthening of the family institution; 4) the development of tradition and culture; 5) the education development; 6) the development of green areas; and 7) management of natural resources and environmental sustainability.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

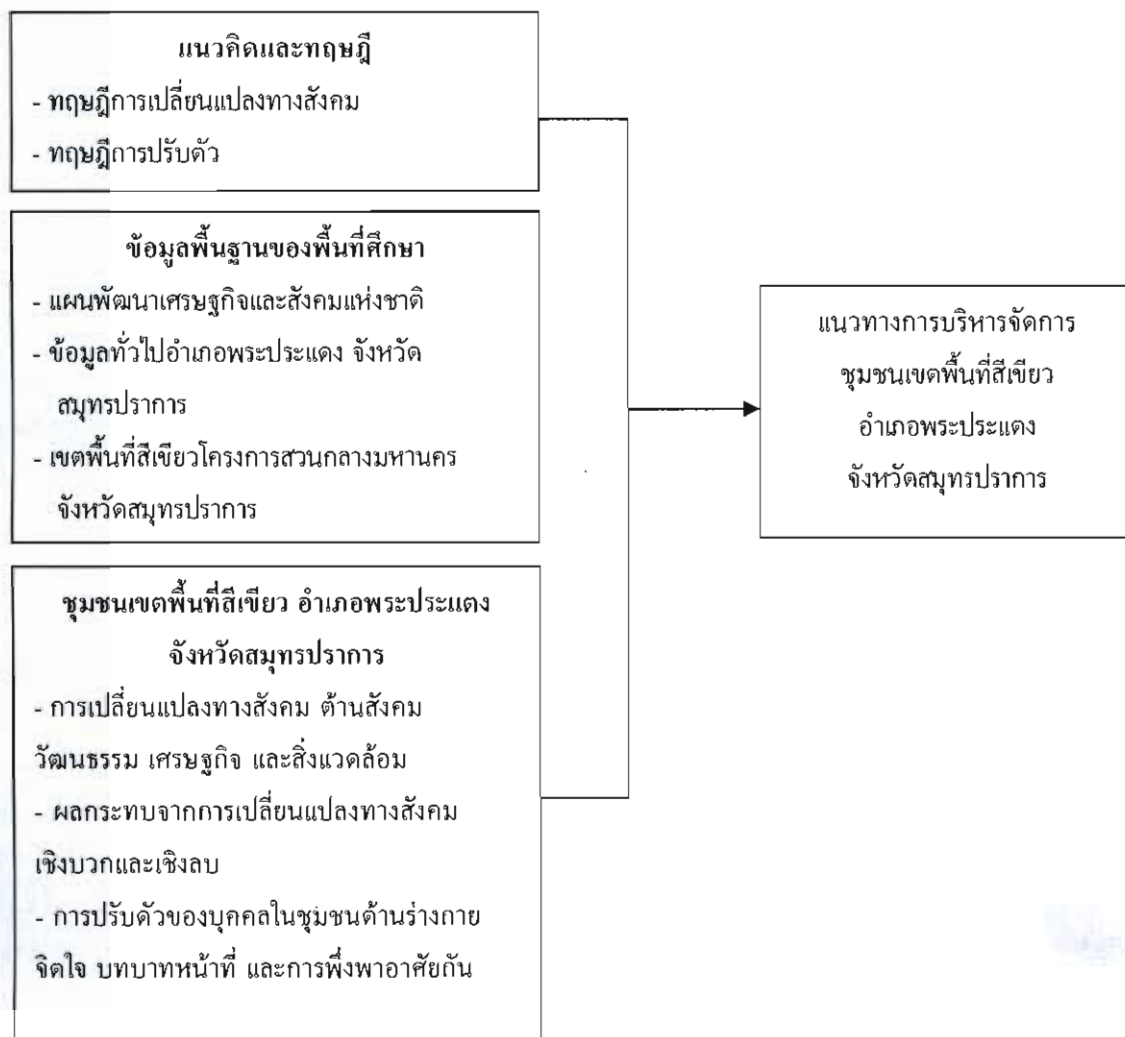
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในประเทศที่พัฒนาเกิดจากรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายในการเปลี่ยนแปลง โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น จังหวัดสมุทรปราการ หรือที่รู้จักกันว่าเมืองปากแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยวิถีชีวิตเดิมของชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรมเนื่องจากสภาพพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตร แต่ปัจจุบันวิถีชีวิตของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นเมืองอุตสาหกรรม (กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2556, หน้า 2) อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่เปี่ยมไปด้วยศักยภาพทุกด้าน เป็นศูนย์กลางการผลิตและศูนย์กลางโลจิสติกส์เพื่อการส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย เป็นภาคที่สร้างรายได้สูงสุดให้กับจังหวัด มีผลผลิตสูงถึงกว่า 400,000 ล้านบาท (อุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, วิถีทัศน์, 2554) อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีความเจริญไม่ด้อยไปกว่ากรุงเทพมหานคร รวมไปถึงความเป็นมาของเมือง โดยวิถีชีวิตของชุมชนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะวิถีชีวิตชาวมอญ (สมโชค อ่องสกุล, 2548, หน้า 16-17) ในส่วนของเขตพื้นที่สี่เหลี่ยม หรือ “กระเพาะหมู” ประกอบด้วย 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางกอบัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริถึงพื้นที่แห่งนี้ว่าเป็นผืนป่ากลางกรุงที่ต้องอนุรักษ์ไว้ให้เป็นเสมือนปอดของคนกรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการ จึงมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2520

ให้อนุรักษ์พื้นที่สีเขียว และมีมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติโครงการสวนกลางมหานคร เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2534 (มูลนิธิชัยพัฒนา, ม.ป.ป., หน้า 20-21) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลกระทบ และการปรับตัวของคนในชุมชน เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่ถูกจำกัดทางกฎหมายไม่ให้มีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นโรงงาน อุตสาหกรรม และการสร้างอาคารบ้านเรือนเพื่อสำหรับอยู่อาศัยห้ามสร้างเกินร้อยละ 10 ของพื้นที่ครอบครอง และห้ามสร้างที่อยู่อาศัยสูงเกิน 12 เมตร หรือเกิน 3 ชั้น พื้นที่ส่วนใหญ่จากเดิมในอดีตเป็นป่าจาก แต่ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไป มีการทำสวนผลไม้และการพัฒนาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่มีชื่อเสียง เช่น ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และมีสวนสาธารณะขนาดใหญ่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ คือ “สวนศรีนครเขื่อนขันธ์” ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่มีชาวไทยเชื้อสายมอญอาศัยอยู่บริเวณตำบลทรงคนอง และตำบลตลาด ซึ่งมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สี่เหลี่ยม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สี่เหลี่ยม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาการปรับตัวของชุมชนเขตพื้นที่สี่เหลี่ยม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
4. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชุมชนเขตพื้นที่สี่เหลี่ยม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ นี้ มีขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการศึกษาเฉพาะชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ชุมชนใน 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางกอบัว

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหรือมีส่วนร่วมในการวิจัย 1) ผู้นำท้องถิ่น 2) ผู้นำหมู่บ้าน 3) ผู้นำกลุ่มอนุรักษ์หรือสมาชิกของกลุ่มอนุรักษ์ 4) ผู้นำกลุ่มเศรษฐกิจ ผู้นำกลุ่มพัฒนาชุมชน และผู้นำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 5) ปราชญ์ชาวบ้าน และ 6) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) การสนทนากลุ่ม มีผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ผู้นำชุมชน 2) ผู้แทนชุมชน ทั้ง 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกะเจ้าและตำบลบางกอบัว 3) ผู้ประสานงาน 4) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลกระทบ การปรับตัวของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษา ประกอบด้วย 4 วิธี คือ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Document study) รวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ตำราวิชาการ บทความ วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการสวนกลางมหานคร เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มุ่งหมายเชิงลึกเพื่อการเรียนรู้และความเข้าใจโดยการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์ ในประเด็นคำถามต่อไปนี้ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีและวัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพและรายได้ของบุคคลในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบ และการปรับตัว

3. การสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ผู้เข้าร่วมการสนทนา เป็นตัวแทนของคนในชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดงจังหวัดสมุทรปราการ 6 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางกอบัว เป็นการสนทนากลุ่มที่มีประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ผลกระทบ และการปรับตัวนำไปสู่ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว

4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) การสังเกตโดยผู้วิจัยทำการสังเกตด้านสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง

ผู้คน ความคิดเห็น ค่านิยม เหตุการณ์ รวมทั้งพฤติกรรมต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบตีความสร้างข้อสรุป ประกอบกับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่และสรุปประเด็น (Thematic Analysis) โดยอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล แนวทางการบริหารจัดการชุมชนเขตพื้นที่สีเขียวข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่และสรุปประเด็น (Thematic Analysis) โดยอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ข้อมูลพื้นฐานชุมชนกึ่งบางกะเจ้า ประกอบด้วย 6 ตำบล คือ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางกอบัว มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 18.91 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,818.75 ไร่ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 39,269 คน 11,722 ครัวเรือน และ 67 หมู่บ้าน มีอาณาเขตทิศเหนือตรงข้ามกับเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ทิศใต้ตรงข้ามกับตำบลสำโรงใต้ ตำบลบางหญ้าแพรกและเขตเทศบาล อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ทิศตะวันออกตรงข้ามกับแขวงบางนา แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ทิศตะวันตกตรงข้ามกับ แขวงบางโพงพาง และแขวงช่องนนท์ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วิถีชีวิตช่วงการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-6 เปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทกลายเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท อาชีพเกษตรกรรมลดลงเปลี่ยนแปลง

เป็นอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม ประชาชนบางส่วนไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรมีเพียงที่ดินเพื่ออยู่อาศัย ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีการย้ายถิ่นและแยกครอบครัวไปที่อื่น การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนเปลี่ยนแปลงจากยุริมแม่น้ำลำคลองเป็นยุริมถนน การสัญจรทางน้ำเปลี่ยนเป็นการสัญจรทางบก สัมพันธภาพของครอบครัวค่อนข้างห่างเหิน สัมพันธภาพของคนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ไม่สนิทสนมกัน ประชาชนมีโอกาสทางการศึกษา ศูนย์กลางทางการศึกษาเปลี่ยนจากวัดเป็นโรงเรียน ด้านประเพณีและวัฒนธรรมยังคงสืบทอดต่อมา ภายหลังเกิดโครงการสวนกลางมหานครวิถีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านสังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน

การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กิ่งบางกะเจ้าเป็นชุมชนที่ได้รับอิทธิพลมอญ เนื่องจากมีการอพยพของคนเชื้อสายรามัญ (มอญ) คนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และยึดมั่นในคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ จึงมีความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนาและความเชื่อของบรรพบุรุษในการดำเนินชีวิต ภายหลังมีโครงการสวนกลางมหานคร ปี พ.ศ. 2534 และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารประเทศ ให้กระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการชุมชน ประชาชนจึงมีบทบาทน้อยลงในการจัดงานประเพณีต่างๆ เป็นเพียงผู้เข้าร่วมกิจกรรม แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมจัดงาน ด้านสิ่งก่อสร้าง ได้แก่ การสร้างบ้านเรือนและวัด แต่เดิมบ้านเรือนของคนมอญมีลักษณะคล้ายคลึงกับบ้านเรือนคนไทย คือ เป็นเรือนไม้เครื่องผูก ยกพื้นสูง หลังคาทรงจั่วใช้ทั้งไม้ไผ่และไม้เนื้อแข็ง มีบันลุ่มแหลมมุงหลังคาด้วยจอก ปัจจุบันการสร้างบ้านเรือนแบบมอญยังมีให้เห็นในชุมชนกิ่งบางกะเจ้า โดยเฉพาะลักษณะบ้านเรือนไทย มีหลังคาทรงจั่วยกคานสูง แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงจากบ้านที่ใช้วัสดุทำด้วยไม้เปลี่ยนเป็นบ้านกึ่งปูน

วัดมอญ คือ วัดคันลัด พระอุโบสถหลังเดิมก่ออิฐถือปูน ภายหลังได้เกิดการชำรุดหักพัง ปัจจุบันวัดคันลัดมีศาลาการเปรียญหลังใหม่ใหญ่กว่าหลังเดิมก่ออิฐถือปูนทั้งหลัง ด้านการแต่งกาย คนในชุมชนมีเชื้อสายรามัญ (มอญ) จึงมีการแต่งกายสวมผ้าถุงเวลาออกงานสำคัญ ส่วนเสื้อเป็นเสื้อคอกลมผ่าอกตลอด แขนกระบอก มีกระดุมผ้า การแต่งกายหญิงมอญ สวมผ้าถุงของผู้ชาย แต่ลายของผู้หญิงละเอียดสวยงามมากกว่า ปัจจุบันชาวมอญจะแต่งกายเช่นเดียวกับชาวไทยทั่วไป แต่ก็ยังคงมีลักษณะของการแต่งกายที่เป็นแบบดั้งเดิมของตนเองปรากฏให้เห็นอยู่บ้างตามแต่โอกาส ด้านอาหารการกินของมอญ อาหารประจำสำหรับชาวมอญ คือ น้ำพริกชนิดต่าง ๆ จะกินกับผักสด ผักดองหรือผักต้ม แกงขี้เหล็ก แกงคั่วลูกตาลกับถั่วเขียวแกง แกงเลียง ต้มเค็มใบส้มป่อย แกงบอน ข้าวแช่ เป็นต้น ปัจจุบันอาหารการกินของชาวมอญยังคงมีอยู่ แต่ด้วยการประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมทำให้คนในชุมชนประกอบอาหารรับประทานเองน้อยลง ส่วนใหญ่มีการซื้ออาหารสำเร็จรูป

ด้านเศรษฐกิจ อาชีพและรายได้ของคนในชุมชนก่อนมีโครงการสวนกลางมหานคร ปี พ.ศ. 2534 ประชากรประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ปลูกพืชผสมผสานและทำน้ำตาลมะพร้าวขาย ภายหลังมีโครงการสวนกลางมหานคร การประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม มีรายได้เสริมจากการเป็นชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว มีผู้คนจำนวนมากหลังไหลเข้ามาเยี่ยมชมทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนหลายแหล่ง ได้แก่ สวนป่าชุมชนเมือง สวนป่าน้อมเกล้า สวนป่าบางลำพู สวนป่าบางกระสอบ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ ตลาดบางน้ำผึ้ง ทำให้ประชาชนมีช่องทางประกอบอาชีพเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และงานบริการต่าง ๆ

ด้านสิ่งแวดล้อมพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนผลไม้ที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนและเป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ แม่น้ำลำคลองใสสะอาด ไม่มีขยะมูลฝอย ไม่มีมลภาวะทางเสียง ภายหลังมีโครงการสวนกลางมหานคร พ.ศ. 2534 พื้นที่บางส่วนของชุมชนกิ่งบางกะเจ้าได้

ดำเนินการสร้างสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ "สวนศรีนครเขื่อนขันธ์" และมีการปรับปรุงพื้นที่ป่าชุมชนหลายแห่งที่รกร้าง ไม่ได้ทำประโยชน์ นำกลับมาพัฒนาใหม่ ได้แก่ สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา สวนป่าชุมชนเมือง สวนป่าเขตน้อมเกล้า สวนป่าลำพู สวนป่าบางกระสอบ สวนป่าชุมชนบางน้ำผึ้ง เป็นต้น ทำให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่สีเขียว จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและห้องเรียนธรรมชาติสำหรับเยาวชนและผู้มาเยี่ยมชม แต่สภาพแวดล้อมนอกเหนือจากพื้นที่สีเขียวกลับเสื่อมโทรมลง แม่น้ำลำคลองน้ำเสียจากปัญหาขยะมูลฝอย การทิ้งขยะลงแม่น้ำ เกิดปัญหาน้ำท่วมขัง สัตว์น้ำนานาชนิดค่อย ๆ สูญพันธุ์ไป มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้พื้นที่บางแห่งกลายเป็นชุมชนแออัด การจราจรคับคั่งจากจำนวนรถยนต์ที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดมลภาวะทางเสียง

2. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียวอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ทำให้เกิดผลกระทบดังต่อไปนี้

ผลกระทบเชิงบวก 1) ด้านสุขภาพ โดยภาพรวมคนในชุมชนได้รับอากาศบริสุทธิ์ทำให้มีผลดีต่อสุขภาพ และมีพื้นที่ออกกำลังกาย การมีกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ 2) ด้านเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป คนในชุมชนประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ร้านค้าปลีกย่อย รัฐวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น และราคาที่ดินในพื้นที่สูงขึ้น 3) ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนในหลาย ๆ ด้านซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว และ 4) ด้านวัฒนธรรม ยังมีการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีที่สืบทอดกันมา เช่น วิถีชีวิตชาวมอญ ประเพณีสงกรานต์และประเพณี แห่หงส์ทรงตะขาบ ตามประเพณีของชาวมอญก็ได้รับการอนุรักษ์ไว้ เกิดพิพิธภัณฑ์มอญ

วัดคันลัดซึ่งเป็นที่รวบรวมความเป็นมาของชาวมอญ (ชาวมอญ)

ผลกระทบเชิงลบ 1) กฎหมายที่ใช้บังคับในพื้นที่บางกะเจ้าในปัจจุบัน ได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ 37 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสมุทรปราการ พ.ศ. 2556 กฎหมายที่มีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่เกาะพะงู ทั้ง 6 ตำบล คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 37 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนในการประกอบกิจการหรือในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม ได้แก่ การห้ามสร้างอาคารที่มีความสูงเกิน 12 เมตร และกฎหมาย เกี่ยวกับการแบ่งพื้นที่ใช้ในการเกษตรกรรมร้อยละ 75 และพื้นที่อยู่อาศัยร้อยละ 25 2) ด้านสิ่งแวดล้อมการหลังไหลของน้ำที่เข้ามาท่องเที่ยวแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้พื้นที่ต้องรองรับปริมาณประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะมูลฝอย การทิ้งสิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำลำคลอง น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม มลภาวะทางอากาศ และมลภาวะทางเสียง และ 3) กระแสทุนนิยม การมีโครงการสวนกลางมหานคร กำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียวทำให้พื้นที่ ได้รับความสนใจจากผู้คนภายนอก นายทุน ผู้ประกอบการต่าง ๆ ทำให้เกิดการซื้อขายที่ดิน เป็นจำนวนมาก

3. การปรับตัวของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การปรับตัวของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว จากการศึกษา 6 ตำบล สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น คือ 1) การปรับตัวด้านร่างกาย คนในชุมชนไม่มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรง 2) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ คนในชุมชนมีการปรับตนเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมในปัจจุบัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งความเจริญทางวัตถุ และความเสื่อมโทรมในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมี

ความสุข 3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ คนในชุมชนมีเครือข่ายอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวจำนวน 7 เครือข่ายในพื้นที่ 6 ตำบล โดยมีสมาชิกประมาณ 200 คน เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียว 4) การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างห่างเหิน และผูกพันน้อยลงเนื่องจากแต่ละคนมีภาระหน้าที่ บทบาทและการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน ต่างคนต่างอยู่ ตัวใครตัวมัน มีการต่อสู้ แข่งขัน ดังนั้นการปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยกันจึงมีน้อยลง

4. แนวทางการบริหารจัดการชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม โครงการรักษาร่างพระเจ้า ผู้แทนชุมชน ทั้ง 6 ตำบล ผู้ประสานงาน ผู้แทนบริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) ผู้แทนองค์กรธุรกิจ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้แทนสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ผู้แทนมูลนิธิพลังที่ยั่งยืนและสถาบันลูกโลกสีเขียว ผู้แทนกลุ่มบักทรี และนายกสมาคมสถาปนิกผังเมืองไทย พบว่าแนวทางการบริหารจัดการชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีดังนี้

1. การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การเข้าสู่สังคมเมืองทำให้อาชีพเกษตรกรรมลดลง จึงควรสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร ทั้งการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตและการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ ต่อยอดสินค้าและบริการภายในชุมชน ให้มีการสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร ขยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร สร้างแรงจูงใจให้เยาวชน เกษตรกรรุ่นใหม่ และแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำทะเลหนุน น้ำท่วม น้ำเค็ม

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหา น้ำทะเลหนุน น้ำท่วม ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตทางการเกษตรและที่อยู่อาศัยของประชาชน ตามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา จึงควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ได้แก่ การพัฒนาระบบป้องกันน้ำทะเลหนุน น้ำท่วมโดยการซ่อมแซมเขื่อนให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ การซ่อมแซมถนนและสะพานเดินเท้าคอนกรีต และการพัฒนาสวนสาธารณะและสวนป่าชุมชน

3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว การเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวค่อนข้างห่างเหิน มีการย้ายถิ่นและแยกครอบครัว จึงควรเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว การส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อลดช่องว่างระหว่างครอบครัว ผลักดันให้ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุนพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อครอบครัวและชุมชน

4. การพัฒนาประเพณีและวัฒนธรรม สนับสนุนการปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น อาทิ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่ธงสี่งตะขาบ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีสลากกัด และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวมอญ สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดและร่วมกำหนดแนวทางการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมของคนในชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมร่วมกัน

5. การพัฒนาการศึกษา ควรดำเนินการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งเน้นการศึกษาท้องถิ่นเพื่อเป็นการวางรากฐานการรักถิ่นฐาน ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยให้สถาบันศาสนาเป็นผู้นำทางภูมิปัญญา

6. การพัฒนาพื้นที่สีเขียว เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง เน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่น สนับสนุนให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้าน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่สีเขียว เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ นำความคิดเห็นจากภาคประชาชนไปดำเนินงานทั้งในด้านการพัฒนาผังเมืองและการควบคุมอาคาร การจัดสรรที่ดินให้เป็นไปตามข้อบังคับทางกฎหมาย และส่งเสริมเครือข่ายอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

7. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มุ่งบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล รักษาและใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ พันธุ์ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การควบคุมและลดมลพิษ มุ่งลดปริมาณขยะและน้ำเสีย เพิ่มประสิทธิภาพการ จัดการขยะและน้ำเสียในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภายหลังที่มีโครงการสวนกลางมหานคร (พ.ศ. 2534 - ปัจจุบัน) สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียวมีการเปลี่ยนแปลง 4 ประเด็น คือ หลังจากปีพ.ศ. 2504 เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ดังนี้ 1) รูปแบบโครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนกึ่งบางกะเจ้าเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว มีจำนวนสมาชิกน้อยลง 2) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงจากการประกอบอาชีพทำสวนเพื่อการบริโภคเป็นการผลิตเพื่อการค้าขาย ในอดีตมีการแลกเปลี่ยนสินค้าโดยไม่ต้องใช้มูลค่าของเงิน แต่ปัจจุบันมูลค่าของสิ่งของเป็นเงิน ตัวอย่างเช่น การก่อตั้งตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง 3) การเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพทางสังคม ความเจริญ ก้าวหน้าของการพัฒนาประเทศ ทำให้สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวและสัมพันธภาพ

ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะค่อนข้างห่างเหิน ไม่สนิทสนม เพราะในอดีตประชาชนประกอบอาชีพทำสวน มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ และเรียนโรงเรียนวัด ผูกพันกับครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกหลายคน และมีสัมพันธภาพกับคนในชุมชนในลักษณะบ้านใกล้เรือนเคียง ได้เปลี่ยนเป็นประชาชนประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม นิยมส่งบุตรหลานเรียนศึกษาต่อ ผังกรุงเทพฯ สัมพันธภาพในครอบครัวและสัมพันธภาพคนในชุมชนค่อนข้างห่างเหิน เพราะต่างคนต่างประกอบอาชีพ 4) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ คนในชุมชนกึ่งบางกะเจ้า มีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หลังจากมีโครงการสวนกลางมหานคร (พ.ศ. 2534) เป็นต้นมา ทำให้ประชาชนในพื้นที่นี้ได้รับการกระตุ้นให้มีการปรับตัวและผลักดันให้ประชาชนมีบทบาทในการที่จะมีวิถีชีวิตที่ดี และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงเกิดองค์กรชุมชนขึ้น อย่างน้อย 7 กลุ่ม คือ กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่มเกษตรกรรมผสมผสาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสมาคมพัฒนาชุมชน กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยว กลุ่มอนุรักษ์กึ่งบางกะเจ้า และกลุ่มคณะกรรมการสวนป่าชุมชน กลุ่มเหล่านี้ได้ช่วยสร้างความเข้มแข็งและความพร้อมขึ้น

2. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถแยกได้ 4 ประเด็น คือ

2.1 ผลกระทบจากกฎหมาย กฎหมายที่ใช้บังคับในพื้นที่บางกะเจ้าในปัจจุบัน ได้แก่ กฎกระทรวงฉบับที่ 37 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสมุทรปราการ พ.ศ. 2556

2.2 ผลกระทบจากกระแสทุนนิยม ทำให้พื้นที่กึ่งบางกะเจ้า ได้รับความสนใจจากผู้คนภายนอก ซึ่งต้องการผลประโยชน์จากพื้นที่สีเขียว ทำให้นายทุนและผู้ประกอบการเข้ามาซื้อที่ดินในชุมชน วิถีชีวิตของคนในชุมชนจึงเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง

2.3 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากการเป็นสังคมเมืองที่อยู่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม อาทิ ขยะสิ่งปฏิกูลทิ้งตามแม่น้ำลำคลอง น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม มลภาวะทางอากาศ และมลภาวะทางเสียง สอดคล้องกับงานวิจัยของพรนิภา อ่อนเกิด (2550) ศึกษาการขยายตัวของเมืองต่อวิถีชีวิตชุมชน ตำบลท่าทราย เขตเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง ได้แก่ ปัญหาแหล่งน้ำตามธรรมชาติเน่าเสีย ซึ่งเกิดจากการปล่อยน้ำทิ้งของบ้านเรือน หมู่บ้านจัดสรรและตลาด การสร้างถนนสร้างบ้านเรือนทับเส้นทางน้ำธรรมชาติ ทำให้คลองตื้นเขินและอุดตัน

2.4 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนลดน้อยลง ในการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ เช่น สงกรานต์พระประแดง พิธีแห่ธงสังฆะตชะบ และงานบุญต่างๆ และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต ชาวมอญยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ อาทิ การโกนผมไฟ การไว้จุก งานบวช และงานศพ แต่ความเคร่งครัดทางวัฒนธรรมลดลงและมีวัฒนธรรมบางอย่างที่หายไป สอดคล้องกับ Hafazah Abdul Karim & Amalina Haslyssa Hashim (2012) ได้ศึกษาผลกระทบของโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน Temuan พบว่ารูปแบบการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชนได้รับผลกระทบบางส่วนต่อวิถีชีวิต การปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่ลดลง เช่น งานแต่งงานศพ

3. การปรับตัวของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา มีการปรับตัวใน 4 ลักษณะ คือ 1) การปรับตัวด้านร่างกาย คนในชุมชนใช้ประโยชน์จากพื้นที่สีเขียวทำให้มีสุขภาพแข็งแรง 2) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมค่อย ๆ ไป จึงต้องปรับจิตใจให้ยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน

สอดคล้องกับคำอธิบายของ Coleman (1981) กล่าวว่า การปรับตัว คือ ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตน ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการด้านอารมณ์ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอยู่ 3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่มีเครือข่ายอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวจำนวน 7 เครือข่าย ในพื้นที่ 6 ตำบล โดยมีสมาชิกประมาณ 200 คน ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวและลดการการถุกถูกรุกจากนายทุน 4) การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยกันมีน้อยลง เนื่องจากสังคมกลายเป็นสังคมเมือง ต่างคนต่างอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muhammad Aurang Zab Mughal (2014) ได้ศึกษาเวลา พื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศปากีสถาน พบว่า การเพิ่มของประชากรที่ผ่านมาส่งผลให้ในเรื่องของความต้องการไม่เพียงพอเกี่ยวกับที่ดินเพื่อการเกษตร เกษตรกรจำนวนมากได้ละทิ้งพื้นที่เกษตรกรรมและเข้าสู่แรงงานทำให้เป็นสังคมเมือง มีผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธสนี พูวัน (2552) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของผู้ที่อพยพอยู่พื้นที่จัดสรร เนื่องจากการพัฒนาเมืองปากเซ: กรณีศึกษา บ้านจัดสรรเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าหลังจากที่ชาวบ้านอพยพมาอยู่ในพื้นที่จัดสรรของรัฐพื้นที่ไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพค้าขาย ทำให้ชาวบ้านต้องเปลี่ยนมาทำงานอาชีพรับจ้างทั่วไป ความสัมพันธ์ภายในชุมชนเปลี่ยนจากความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติมาเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการศึกษา

องค์กรต่าง ๆ สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เรียนรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางให้เยาวชนมีจิตสำนึกรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโรงเรียนควรจัด

ให้ทุกโรงเรียนส่งเสริมการจัดห้องเรียนธรรมชาติเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับเยาวชน หรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับพรรณไม้ สัตว์นานาชนิดและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเยาวชนสืบต่อจิตสำนึกของการรักษาพื้นที่สีเขียวต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะนโยบายด้านพัฒนาสังคม

1. มีการจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นในแต่ละตำบลมากขึ้น

2. ขยายเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์กิ่งบางกะเจ้า และจำนวนสมาชิกให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว

3. มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ด้านกฎหมายและการจัดโครงการเชิงอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

4. มีการจัดกิจกรรมให้เยาวชน “รักบ้านเกิด” โดยการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา กรมป่าไม้ ศูนย์จัดการพื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศน์นครเขื่อนขันธ์ และเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อปลูกฝังเยาวชนรักบ้านเกิด ทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสืบสานประเพณีและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาสภาพวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการปรับตัวในการเป็นสังคมเมืองของคนในชุมชนเขตพื้นที่บางกะเจ้า

2. ศึกษาการรวมกลุ่มขององค์กรชุมชนในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเขตพื้นที่สีเขียว

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัด. (2556). *แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560) จังหวัดสมุทรปราการ*. สมุทรปราการ: กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัด สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.
- พรนิภา อ่อนเกิด. (2550). *การขยายตัวของเมืองต่อวิถีชีวิตชุมชน ตำบลท่าทราย เขตเทศบาลนครนนทบุรี*. ปรียญานันท์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัட்சะณี พูวัน. (2552). *การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของผู้ที่อพยพอยู่พื้นที่จัดสรร เนื่องจากการพัฒนาเมืองปากเซ: กรณีศึกษารัฐบาลจัดสรรเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (ม.ป.ป.). *คู่มือประชาสัมพันธ์ “พื้นที่สีเขียวตามแนวพระราชดำริ”*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชัยพัฒนา.
- สมโชติ อ่องสกุล. (2548). *มอญในสยามประเทศ*. เชียงใหม่: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ สำนักวิชาการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Coleman, J. C. (1981). Abnormal Psychology. *Journal of Behavior. Medicine*, 4, 84-89.

- Hafazah, A. K., & Amalina, H. H. (2012). *The Effect of a Resettlement Scheme on the Social-Cultural Changes of the Temuan Community*. Faculty of Architecture, Planning and Surveying Universiti Teknologi MARA, Shan Alam, Malaysia.
- Muhammad Aurang Zab Mughal. (2014). *Time, Space and Social Change in Rural Pakistan An Ethnographic Study of Jhokwala Village*. Lodhran District.